No. 136. 1835.

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

Nieuws- Blad.

Woensdag 10 Junij.

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT.

Ter beurze van Antwerpen van heden (8 *Januari*) was de notering der fondsen als volgt: Belg. 99⅞; Metalen 101⅛; Banq. 85; Spanje *gesloten* 45⅞, 46⅛; Perpet. 40⅞, 41, 42¼; Uitgest. 15½, 16⅜, 17⅛; Certs 52, 53¼, 53; Iste Coupons 17.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 6den Junij.

Bij monde van den heer *de Barante*, werd gisteren in de kamer der pairs rapport uitgebragt over het ontwerp van wet rakende de Amerikaansche schadevergoeding. De commissie was van oordeel dat het gouvernement zoude de nadrukkelijke verklaring van den minister van financien, de bedreigingen der Vereenigde Staten, en eene gemaskerde vijandelijkheden zonder beantwoorden, en stemde in dit vertrouwen voor de aanneming.

De kamer van afgevaardigden heeft de discussie over het budget van financien en dat van justitie ten einde gebragt. In de zitting van gisteren werd er veel gesproken over onderhandelingen die met de kleine Duitsche Staten moesten geopend worden, om de handelsbetrekkingen op eenen voordeligen voet voor Frankrijk te regelen. Het ministerie heeft zich echter hierover niet uitgelaten. Een voorstel van den heer *Argois* om de openbare loterijen, die met dit jaar behooren te worden afgeschaft, nog eenigen tijd te behouden, is met eene groote meerderheid verworpen.

De ministeriele bladen geven een uitvoerig verslag van de openlijkheden waarmede de zitting der Spaansche wetgevende kamers is gesloten. Naar bijzondere berigten vernemen wij, dat men te Madrid eenigzins bevreemd was over dit onverwacht besluit, terwijl zelfs de financiele wetten nog niet alle waren bediscussieerd. Men wil dat het gouvernement, om zich handelend met den strijd in de Baskische provincien bezig te houden, en alle tegenstanding te keeren, eene gewapende tusschenkomst mogt vrezen, te voorkomen, bezwaren van minder belang heeft ter zijde gesteld.

— Van de Spaansche grenzen meldt men niet anders dan dat de insurgenten werkelijk het beleg van Villa Real hebben opgebroken.

— Onderscheidene rivieren in de zuidelijke en oostelijke departementen, met name de Garonne, de Loire, de Creuse en andere zijn dezer dagen zeer onverwacht buiten hare oevers getreden en hebben op verschillende plaatsen groote schade aangerigt.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 3den Junij.

Te rekenen van den 25sten Julij zullen de kadetten voor het wapen der genie, die zich nu het instituut te Medemblik bevinden, tot in het laatst van Augustus gekampeerd worden nabij het dorp Sprang in deze provincie, ten einde in de practische werkzaamheden op het veld te worden geoefend.

— Tot residenten ter kuste van Guinea zijn benoemd de adsistenten *H. J. Tonneboeijer* en *A. C. Boerman*; terwijl tot adsistenten benoemd zijn *J. C. Jäckel* en *A. C. Oremer*; ook is tot tweeden luitenant, kommandant der militairen aldaar, benoemd de adjudant *C. K. Maasen* en in dezelfde plaats aangesteld de sergeant van het 4de bataillon artillerie *E. G. Hollingh*.

— In de Leidsche Courant leest men het volgende: Men is thans door eene goede hand uit 's Gravenhage verzekerd, dat bij een besluit van Z. M. den Koning, van den 27sten Mei No. 39 octrooi verleend is, om van de Spaarndambrug, even buiten de Zijlpoort dezer stad, met eene stoomboot langs het dorp de Kaag, over de Haarlemmermeer tot bij den Overtoom nabij Amsterdam te varen. Ieder handelaar en reiziger ziet met dagelijkheid deze schoone onderneming te gemoet en hoopt dat daaraan niet den meesten spoed ware gebaard worden, vermits dezelve voor handel en verkeer van groot belang is.

— Zaturdag is te Alblasserdam, van de werf van den scheepstimmerwerker *C. Smit*, het stoomschip *Koning der Belgen* te water gelaten, gebouwd voor rekening der heeren *Fop Smit* en *Comp.* te Rotterdam.

— Zr. Ms. stoomboot *Curaçao*, kapitein-luitenant *Te Water*, is nevens Zr. Ms. brik *de Gier*, kapitein-luitenant *Pattist*, zijn dezen dezer uit Hellevoetsluis te Texel binnengekomen en dienvolgende dag verder stroomwaarts gestoomd.

— Zaturdag morgen zijn de troepen van het korps van *Cleerens*, bestaande uit 1200 man met het fregatschip *Jacob Cats* naar Oost-Indie overgezonden te worden, aan boord van dien bodem opgenomen.

— De Nederlandsche konsul op de Kanarische eilanden is door Z. M. gemagtigd tot het heffen van vier Spaansche matten van ieder schip, hetwelk onder Nederlandsche vlag te St. Cruz zal aankomen, ten einde te dienen tot bijdragen in de kosten voor den aanleg van eene begraafplaats op Teneriffe voor personen, die de Roomsch Katholijke godsdienst niet belijden.

— Van den Rhijn wordt dd. 5 Junij het volgende gemeld:

De in het afgeloopen jaar gehouden wijnoogst is hier te lande wegens de kwaliteit des wijns, maar ook door dezelfs kwantiteit opgemeen voordeelig uitgevallen. Er zijn namelijk in Rijn-Pruisen, volgens officiele opgaven, langs de Aar, de Moezel, de Nahe en den Rijn gezamenlijk gewonnen 134,905 eimer roode en 443,366 eimer witte wijn, te zamen 578,271 eimer; de geschatte waarde van dezen wijn bedraagt 805,610 thr. voor den rooden en 2,538,697 thr. voor den witten, te zamen 3,344,507 thr. De belasting, die hiervan betaald is, beloopen 204,206 thr. 24 silbgr. 9 pfenn.

— Volgens berigt uit Stokholm heeft de koning den 27sten Mei den rijksdag gesloten, bij welke gelegenheid de minister van buitenlandsche zaken, in plaats van den door ongesteldheid afwezigen minister van justitie, de sluitings-aanspraak voerde.

POLEN.

WARSCHAU, den 4den Junij.

Berigten uit Petersburg, van den 19den dezer, behelzen het volgende: „Wij zijn hier niet rijk, en zullen van eenige dagen hard, doch leven in de verwachting van eenige gewigtige gebeurtenissen, of eigenlijk van eenige voorbereidingen tot dezelve. De wederaanstelling van lord *Palmerston* in het engelsche ministerie heeft hier, zoo wel als te Weenen en Berlijn, misnoegd. Mogt bij bij zijde vorige handelwijs volharden, dan kan men verwachten, dat de Noordsche mogendheden, door de terugroeping van haar gevolmagtigden, de betrekking met Engeland voorloopig weder zullen opschorten. Dan, volgens latere berigten, mag men hopen, dat de edele lord zich op beteren weg bevindt, welke omstandigheid zeer zou te stade komen bij de bemoeijingen van het Russische hof en de met hetzelve bevriende boven, om de Fransche tusschenkomst in Spanje voor te komen.

— Op paaschzondag is op den weg van Petersburg naar Narwa, eene ontzettende sneeuwjagt geweest. Men meldt daarvan de volgende bijzonderheden: Te Kaipen, het tweede poststrid van Petersburg, waren de deuren van het posthuis zoo toegesneeuwd, dat men er den ganschen dag door niet uit kon komen, om de noodige brandstoffen te halen; de reizigers moesten in het koude vertrek blijven zitten. Eene met drie paarden bespannene estafettesleede kon, wegens de sneeuw, niet verder. De postiljon, die alleen was, verliet zijne sleede, om uit het naaste dorp hulp te halen. Eenige uren later was het voertuig reeds zoo diep met sneeuw bedekt, dat eene andere sleede met reizigers daarover heen reed. Men stiet daarbij op het krombout der daarvoor staande paarden, en eerst nu werd men ze gewaar. Bij Weiwara vereenigden verscheidene personen, die uit de kerk kwamen, en bevroren. Een reiziger zag zich genoodzaakt, bij het goed Ingina stil te houden en bij den bezitter van hetzelve in te keeren, terwijl men zich bemoeide, voor zijn rijtuig eenen weg door de sneeuw te banen. Eindelijk vond men eenen kleinen boerenwagen op, waarin deze heer met twee kinderen zat; ofschoon geheel met sneeuw bedekt en gansch roerloos, werden nogtans alle drie weder tot het leven teruggebragt.

— In de jongste berigten uit Weenen wordt [illegible] met het bankiershuis *Frankel* aldaar te sluiten [illegible] Poolsche guldens gesproken, die verdeeld [illegible] van 500 Poolsche guldens, gedurende [illegible] begonden met 1836, zullen dezelve [illegible]

uitlotingen met aanzienlijke premien. Na afloop van dig tien jaren zullen de overige obligatien jaarlijks 4 pCt. intrest geven, en op dezelve, voor het inmiddels ondervonden gemis van intrest, in een af 200 gulden vergoed worden. Rusland neemt de garantie dezer leening op zich, waarvan men de aandeelen zooveel mogelijk in Polen plaatsen, en overigens op de beurzen van Duitschland en Holland aan den man brengen wil.

— Een der dagbladen dezer stad behelst een berigt, dat de Neurenburgsche ijzeren spoorwegen door geen Engelsche, maar Duitsche ingenieurs, arbeiders en materialen gemaakt worden. Dit voorbeeld zullen de Leipzigers volgen. Men bespaart daardoor aanzienlijke kosten, daar arbeidslieden en materialen, uit Engeland getrokken, veel duurder zijn; wakkert de nationaliteit aan, en ontneemt iets aan den Engelschen trots, daar de Engelschen zich dikwijls verheffen op gewrochten door Duitschers uitgevonden, en somtijds ook voornamelijk nog door Duitsche werklieden in Engeland daargesteld.

— In de zitting der badensche stenden van den 1sten dezer is het zeer onstuimig toegegaan. Nadat er omtrent een dertigtal petitien uit alle deelen des lands tegen het tolstelsel gerigt ter tafel waren gebragt, nam de afgevaardigde *von Rotteck* het woord om zich tegen de beschuldiging te regtvaardigen als had hij in de hoogere landsgedeelten tot het houden van volksvergaderingen voor het opmaken van petitien tegen de tolaansluiting aangezet. Na eene vrij lange verdediging, waarbij hij zich bijzonder beklaagde over een scherp artikel in de *Karlsruher Zeitung*, hetwelk hij als op hem bedoeld aanmerkte, te meer daar hetzelve gevolgd werd door een' brief van den schoonzoon van den heer *von Rotteck*, aan eenen burgemeester gerigt, dat de prijs van het zout eene aanzienlijke verhooging ondergaan zou, en de gemeenten moesten aangezet worden petitien tegen de tolaansluiting op te maken, nam eerst de minister *von Winter*, en daarna de minister *Bökh* het woord ter wederlegging op. De laatstgemelde vroeg den heer *von Rotteck* categorisch af, of hij de verspreider van het in het bovenland loopende, en bepaaldelijk in voormelden brief voorkomend leugenachtig gerucht was, volgens welk de tolaansluiting voor het land door verhooging van den prijs van het zout wezenlijk nadeelig zoude zijn. De heer *von Rotteck* protesteerde in sterke bewoordingen tegen de vordering des ministers, waarop eene zeer heftige discussie ontstond. Van de zijde des heeren *von Rotteck* werd beweerd dat eene dergelijke vraag aan een lid der stenden ongepast was en met de vrijheid van de leden der vertegenwoordiging streed; dat hij als volksvertegenwoordiger verpligt was dergelijke beleedigingen af te wijzen, enz. Door de ministers werd de handelwijze van den heer *von Rotteck* als ter kwader trouw gehandeld voorgesteld, en te kennen gegeven, dat het hun pligt was het volk niet te laten oprijen, maar dat zij een nader onderzoek wilden in 't werk stellen, van waar de bedoelde gerüchten afkomstig waren, die geen ander oogmerk hadden dan het volk tegen de handelingen der regering op te zetten. De discussie eindigde met eene verklaring van het lid *Itzstein*, zijn diep leedwezen te kennen gevende over 't geen in de kamer voorviel, dat men zelfs van oprijers sprak, die men grijpen wilde waar zij ook zitten mogten, hetgeen hij met de parlements-vrijheid allezins in strijd vond. Vele leden vereenigden zich met deze verklaring. Zeker is het intusschen, dat deze zitting eenen voor de tolaansluiting zeer nadeeligen indruk in het land zal doen ontstaan; de hartstogten zijn wederom opgewekt, en geen twijfel lijdt het, dat zoo de oppositie in hare hartstogtelijke halsstarrigheid voortvaart, en ook van de bank der ministers de kalmte en matigheid wijkt, de tegenwoordige landdag een spoedig en ongelukkig einde zal nemen, te meer daar de minister van finantien bereids verklaard heeft, dat de Stenden zullen aangehouden worden, zoo zij hunne toestemming aan de tolaansluiting weigeren.

— Uit Freiburg, alwaar de heer *von Rotteck* burgemeester is, wordt van den 2den gemeld, dat de kommandant der burgerwacht *Pyhrr* den vorigen dag zijne demissie als lid van den stedelijken raad had gegeven. Door de *Karlsruher Zeitung* wordt deze stap toegeschreven aan de bemoeijingen van den heer *von Rotteck* of van een ander lid van den raad, voor het opmaken van eene petitie tegen de tolvereeniging.

— Zoo als men uit Weenen schrijft, gaat het Oostenrijksche finantiewezen steeds zwanger van het denkbeeld om het reeds vroeger gedwarrelde plan tot geheele uitdelging van deszelfs 5 pCts. staatsschuld, bij periodieke aflossing, te volvoeren. Alzoo echter daartoe nieuwe leeningen tot lageren intrest ongermijdelijk zijn, zoo liet het finantie-bestuur alreeds dag voor een beloop van 36 tot 40,000 fl. 4 pCt. metalliken inkoopen, ten einde zich daardoor den weg te banen om de bedoelde oplossing onder de gunstigst mogelijke voorwaarden te kunnen bewerkstelligen. En in der daad zijn reeds ten gevolge dezer opgemelde inkoopen, de bewuste 4 pCt. metalliken tot eenen hoogeren prijs gestegen, dan dezelve vóór de katastrophe van het jaar 1820 bedroegen. Het is intusschen te hopen, dat geene schokken dit goede plan verijdelen, en zich dus de, in het wezen aan den staatkundigen gezigteinder, zich vertoonende donkere wolken spoedig opklaren mogen.

— Uit Rome schrijft men van den 26sten Mei dat de Paus van een uitstap naar Civita Vecchia te Rome was teruggekomen. Z. H. was door het volk in beide plaatsen met geestdrift ontvangen en had onder anderen in eerstgemelde plaats uit zijne privaatkas de noodige sommen verstrekt tot voltooijing van den straatweg die van daar tot aan de Toskaansche grenzen moet gelegd worden. Dergelijke kleine togten van den Paus worden altemaal bijval, daar dezelve gelegenheid verschaften veel met eigen oogen te zien, en het dan ook jeder vrij stond zich in persoon tot Z. H. te wenden. Slechts tegen de kosten van men uit een ekonomisch inzigt wat inbrengen, schoon deze maal de paus dezelve uit eigen middelen had kunnen bestrijden, daar hem door een' rijken Amerikaan eene som van meer 30,000 Spaansche pisters vermaakt was, onder bedingnis van voor denzelven eene zielemis te lezen.

— Het *Diario do Governo* behelst berigten uit Rome, volgens welke verscheiden aanhangers van dom *Miguel*, die aldaar uit Genua aangekomen zijn, in de grootste armoede verkeren. Zij hebben zich tot den Paus om ondersteuning gewend, doch tot heden van niets bekomen. Dom *Miguel* laat zich hunner niet aan, bij ontwijkt ze of stoot ze van zich, als zij hem op straat ontmoeten.

— Uit Konstantinopel heeft men berigt tot den 12den Mei, welke echter niet dan de aankomst aldaar vermelden van den nieuwen Pruissischen gezant graaf *von Königsmarck*.

ENGELAND.

LONDEN, den 6den Junij.

Eindelijk heeft Idrd *John Russell* zijn lang verwacht ontwerp op de municipale corporatien in Engeland en Wales gisteren in het Huis der Gemeenten voorgedragen. Bij gedaan onderzoek, zeide hij, was gebleken, dat de oude instellingen, dien aangaande niet langer onveranderd konden bewaard blijven. Hij sloeg dan nu hoofdzakelijk voor, dat het municipaal bestuur in elke stad of burgt voortaan uit een burgemeester en gemeenteraad bestaan zal, welke laatste, naar gelang van het aantal inwoners van vijftien tot negentig leden zal tellen. Aan deze gemeente-besturen wilde hij ook het opperbestuur der instellingen van liefdadigheid hebben toevertrouwd. Alle eigenaars en bewoners van huizen, magazijnen of winkels, die meer dan drie jaren ingezetenen dier plaats zijn geweest en hun aandeel in de armen-belastingen hebben gedragen, moesten, volgens zijn plan, als kiezers benoembaar zijn, met vernietiging van alle voorregten van inboorling zeker zoodanige plaats te wezen of dat anderzins hiertoe verhinderde aandeel in de plaatselijke regering of de zorgdragen te hebben.

Allen die de plaats met der woon verlaten of calmig worden in het dragen der lasten, verliezen, volgens dit plan, hun burgerregt, doch kunnen het na twee jaren herwinnen. De eerste algemeene benoeming der stedelijke besturen wil de voorsteller op den 25 october aanstaande bepaald zien.

Sir *R. Peel*, die het eerst op hem aan het woord kwam, zeide zich niet tegen het inbrengen der bill te zullen verzetten, als overtuigd zijnde van de behoefte aan wijzigingen in dit opzigt, doch verlangde dat men tijd zou hebben tot rijpe overweging en nader voorafgaand onderzoek. *O'Connell*, die het plan overigens toejuichte, beklaagde zich dat men het niet tot Ierland uitstrekte, waarop de kanselier van den Exchequer beloofde, dat eerlang ook voor dat land eene zoodanige voordragt zou geschieden, doch dat daartoe eene afzonderlijke wet vereischt werd.

Daarop werd het ontwerp voor de eerste maal gelezen en de tweede lezing op den 15den dezer vastgesteld.

— Bij gelegenheid van het lever, gisteren namiddag door Z. M. op het paleis van St. James gehouden, heeft de heer *Tricoupi*, de griekesche gevolmagtigde minister aan ons hof, aan den koning eenen eigenhandigen brief van den griekschen vorst *Otto* overhandigd. Na den afloop van het lever hebben eenige kabinetsleden aan afzonderlijk gehoor bij Z. M. gehad.

Z. Exc. sir *C. Bagot*, onze buitengewone gezant te Weenen, is, met dezelfs gevolg, in deze hoofdstad van het vasteland aangekomen.

Graaf *Sebastiani*, de Fransche afgezant aan ons hof, en enkele andere gevolmagtigde gezanten zijn gisteren afzonderlijk aan het bureau van buitenlandsche zaken eenigen tijd werkzaam geweest.

— Ontvangen brieven uit Falmouth houden in, dat in die zeehaven de hertog *van Portland* met zijn jagt uit Lissabon aangekomen is, met depesches van lord *Howard de Walden*, onzen afgezant in voormelde hoofdstad. Gemelde hertog, welke Lissabon den 21sten Mei verlaten heeft, schijnt echter geene particuliere brieven medegebragt te hebben.

Omtrent de houding der Spaansche interventie is niets nader bekend geworden. Ter beurze liep gisteren het gerucht, dat het gou-

vernement tot dezen maatregel was toegetreden, en dat er in dit rijk een korps van acht à tien duizend man zou worden aangeworven, die naar het noorden van Spanje zouden worden overgebragt. Heden waren genoteerd de 3 pCt. geredoc. 90 ; Spanje 38 à 40, zonder handel; Holl. nieuw schuld 2½ pCt. 55 ½ ; 5 pCt. 100 ¼ à ½.

OPMERKINGEN.

(*Vervolg.*)

Wij zijn niet de eenigen, die van oordeel zijn in dit land, dat de Fransche ministers eenen verkeerden maatregel hebben doorgedreven, met het doen plaats grijpen van het groot proces. Ook in Pruissen oordeelt men alzoo. Eene aanspraak zou meer de kracht van het bestuur als gevestigd, hebben gekenteekend, dan een regtsgeding, dat aan geene regelen gebonden zijnde, altijd eenen nadeeligen indruk zal nalaten. Doch nu het eenmaal begonnen is, moet het voleindigd worden. Halve maatregelen, gelijk men ook elders aanmerkt, zouden treurige gevolgen na zich sleepen.

De exceptie door den advokat *Michel* voorgesteld, alsof, omdat het spreekt van *Kamer der Pairs*, dit niet toepaselijk zoude kunnen wezen op het *Hof der Pairs*, bewijst hoe verre partijdige inzage eener zaak kundige menschen kan vervoeren. De eenparige verwerping der exceptie heeft daaraan regt gedaan; het arrêt van dagteekent, die wet kent geen Hof der Pairs, maar wel eene Kamer der Pairs, zijnde [illegible] Eene verkeerde benaming in deze kon niet schaden aan het wezen der zaak. Maar wij betwijfelen, of de Kamer der Afgevaardigden in hare jongste toregtzitting, niet de exceptie van onbevoegdheid had moeten aannemen, die door een der leden was voorgesteld, in het belang der gedaagden. Hier scheen meer eene persoonlijke partijdigheid, beleediging, dan wel die eene der Kamer als zoodanig aangedaan, de reden der vervolging te zijn.

Het is eene ongelukkig al te veel in praktijk gebragte waarheid, dat men zich van de menschen bedient, en hen als vrienden behandelt, zoo lang men hen noodig heeft. Niet eigenaardig heeft men daarvan gezegd, dat men die bevriende personen behandelen moet, even als men doet met eene citroen, waarvan men het heilzaam sap perst, waarna men de ledig geperste schil wegwerpt. — De revolutien, — noodzakelijke gevolgen zoner overdrevene ijver, om vooruit te komen (*arrivisme*) en zich eene fortuin te maken, bevorderden eenen ongezonden zucht tot standverwisseling, die uit gebrek aan ware deugdzaamheid en uit ontevredenheid met zijn lot ontstaat, — bieden dagelijks eene menigte van waarschuwende voorbeelden aan, van het nog altijd in zwang zijnde *dessus* eigenbatige behandeling. — Als men in dagbladen vernam van *Lafitte*, van *Audry de Puyraveau* al hebben op het hoofd gelet; om de lijfgemeenschap voor te bereiden, om [illegible] te brengen, om [illegible] te bezorgen, [illegible] ten koste van [illegible], en *Caq.* zijn, nadat van hunne diensten een nuttig gebruik wordt gemaakt, nu worden behandeld; zoude men dan ook deze niet voor uitgeperste citroenen moeten houden, waarvan de ontledigde schil wordt weggeworpen? Wij zijn verre van de lofredenaars hunner handelingen te zijn, maar hoedanig ook hunne daden moeten beoordeeld worden, de waardering van de behandeling te hunnen opzigte, ondergaat daardoor geene verandering.

LETTERKUNDE DER NEGENTIENDE EEUW.

DUITSCHLAND: *door* C. L. B. Wolff, L. L. D. *Hoogleeraar in de nieuwere Letterkunde aan de Universiteit te Jena.*

DICHTERS EN ANDERE LETTERKUNDIGEN.

(*Vervolg van No. 128.*)

Ik zal hierna spreken van den invloed, door Schillers dramatische werken, en hier alleen eenige weinige woorden bijvoegen over de *Comédie Larmoyante*, welke omstreeks den tijd op het Duitsch tooneel ingevoerd, maar gelukkig gewijzigd werd door de navolgingen van Engelsche tooneelspelen, waarvan de groote acteur Schröder de voorstander was; want hij vertaalde zelf de beste, en speelde de voornaamste partijen in dezelve met onvergelijkelijke bekwaamheid, zoodat het dankbare publiek dubbel met deze voorstellingen was ingenomen. Alzoo werden, bij voorbeeld, Cumberlands *de West-Indier*, Beaumont en Fletchers *Regter een vrouw en het ontdekte bedrog*, en Shakespears *Veel leven voor niets* (beide gezamenlijk op den leest der tegenwoordige zeden en denkbeelden van Duitschland), Goldsmiths *Zij bukt om te overwinnen* enz. gevestigde tooneelstukken, — dank zij Schröder, en zij worden nog heden met vermaak gezien. Aan dezen grooten tooneelspeler en man ook de invoering van Shakespears werken op het Duitsch tooneel verschuldigd, en men zegt, dat toen *Hendrik de vierde* voor het eerst gegeven werd, en hij in het karakter van *Falstaff* verscheen, het gordijn moest nedergelaten worden, daar geen een der andere tooneelspelers in staat waren, een enkel woord uit te brengen — zij barstten allen te gelijk in een onbedwingbaar schaterend gelach uit, zoo koddig was zelfs Schröders enkele verschijning en houding, en dit nog, vóór dat hij zijnen mond had open gedaan. De *Comédie larmoyante* is van gelijke mate, door Lessing bestreden; maar hij, die al de schatten, welke zij had aan te bieden, uitputte, was Augustus Wilhelm Iffland, een der beroemdste acteurs van zijnen tijd — (geboren 1759, te Hanover, gestorven in 1815, Bestuurder van het Koninklijk Tooneel te Berlijn). Hij wist zijne karakters met groote bekwaamheid en beteekenis te ontwerpen, en bezat het geheim om het hart te roeren, maar zijne scheppingen zijn beperkt binnen den engen kring van het gemeene leven, en zijn dichtwerk mist verhevenheid. Het was zijn voornaam doel om zoo natuurlijk als mogelijk te zijn. Hij vermeed daarom alle begoocheling, en de aanschouwer vindt nooit veel onderscheid tusschen de gebeurtenissen, welke hij op het tooneel ziet vertoonen, en diegene, welke dagelijks in zijn eigen huis kunnen plaats hebben. De bron van alle ongeluk en ellende in deze kopijen van het menschelijke leven, wordt algemeen gevonden in het gemis van eenige honderd dollars, en deze zeer gewone ellende is zoo treffend en rampspoedig, dat ik, nog zeer jong zijnde, dikwijls dacht — als mijnheer H. (een rijk bankier te Hamburg, die in dezelfde loge zat als ik) eensklaps eene vlaag van edelhoedigheid had en tot den acteur zeide: *Ik zal u het geld geven, dat gij noodig hebt*, zoude het stuk en dermede al de rampen reeds met het eerste bedrijf geëindigd geweest zijn, tot groote voldoening van de spelers, zoowel als van de aanschouwers. Dan mijne landslieden hielden er op dien tijd van, om hunne eigene kleine huiselijke mistroostigheden op het tooneel herhaald te zien; en dit geschiedde met zoveel waarheid en natuurlijkheid, dat, zoo als [illegible] zeer aanmerkt, *een geschiedschrijver van dezen tijd in staat zoude [illegible], bij ontstentenis van alle andere stukken, een juist tafereel [illegible] van Duitsche zeden in het tijdperk van Iffland tooneelen.* Zijne *Hofräthe*, *Secretaire*, *Oberforster* worden tot op den huidigen dag in elk gezelschap gevonden. Hij was een scherp waarnemer van menschelijke zwakheden, en wist goed de snaren van zijne toehoorders te doen vlieten. Zijne vernuftigheid, als dramatisch dichter, verhief zich derwijzen, voor eenen korten tijd tot eene zeer groote hoogte, maar dezelve zonk even zoo snel, toen zijne antagonisten, — en sommigen van hen waren menschen van vermogen — het gemis van ware dichtkunst en de kruimelachtige armhartigheid zijner werken aantoonden. Zijne tooneelstukken zijn echter niet geheel van ons tooneel verbannen, maar alleen omdat zij aan goede acteurs eene gelegenheid aanbieden, om hunne bekwaamheid in het uitdrukken van karakters te toonen. Ik kan niet zeggen, dat Iffland zeer nabijkomende navolgers gehad heeft; de andere tooneelspeldichters uit dat tijdvak, zoo als Brandes, Jünger, Beck enz., legden zich meer toe op het voortbrengen van komische werkingen, en verkozen hierin de Engelsche originalen, die ik reeds vermeld heb, te kopieren.

De invloed op het Duitsch drama van Schiller, Goethe, en de romantische school te eenre, en van Kotzebue en zijne vrienden ter andere zijde, zal hierna beschouwd worden, wanneer ik dezelfde, eenig verslag zal doen van de opera, welke gedurende de laatste helft der achttiende eeuw geene vermelding waard is.

Berigten uit het gebied van Kunsten en Nijverheid.

Paneidolon. — Deze naam is door den heer Dumas, een gedegkundig werktuig gegeven, waarvan hij de uitvinder is, en dat bij bestemt om de *Camera lucida* van doctor Wollaston te vervangen. De Camera lucida is reeds sedert een aantal jaren bekend, en wij kunnen dus hier alleen de beschrijving van het nieuwe werktuig geven. Het voornaamste stuk van het *paneidolon* is eene glazen ruit, door welke de omtrekken der voorwerpen gezien kunnen worden; het hoofd op een vast punt zijnde, kan men hetzelve in perspectief schetsen. Het voornaamste stuk, waarop het bij deze uitvinding aankomt, is een stuk gaas op het glas uitgestrekt, hetwelk, zonder het gezigt te hinderen, veroorlooft om er gemakkelijk met een potlood of gewoon penseel op te teekenen. Het glas en het gaas schuiven in een vierkant get, naar de zijde, welke het naaste bij het voorwerp is, dat men wil voorstellen. Het instrument is open aan de overzijde en op eenen voet van omtrent vijf voet hoogte vastgemaakt. De kanten, waar de gaten ingewerkt zijn, welke regthoekig op het glas zijn, dienen tot steunpunten voor het hoofd des aanschouwers, die door het [illegible] alzoo in staat is het perspectief van de omtrekken der voorwerpen, welke hij voor zich heeft, te maken. Zijne teekening op het gaas voltooid hebbende, plaatst hij dezelve op een blad wit papier, waarop de teekening gemaakt kan worden, terwijl men dadelijk op het gaas teekent en het daarna verbetert. Dit werktuig bezit groote voordeelen op de Camera: 1° het penseel of potlood, hetwelk dient om te teekenen, wordt veel duidelijker gezien; 2° het *paneidolon* kan verplaatst worden voor dat de teekening af is, en men vindt gemakkelijk het punt weder, dat met de kopij overeenstemt. Ondertusschen heeft de *Camera* ook het voordeel boven het paneidolon, dat het den teekenaar niet verpligt om eenen natrek (calque) van de voorwerpen te maken: men teekent dadelijk op het papier. Maar men moet bekennen, dat dit laatste werktuig door een bekwaam teekenaar kan gebruikt worden, en zelfs door personen, die niet teekenen kunnen, een voordeel, dat de [illegible] niet aanbiedt.

Ter EFFECTEN-SOCIETEIT te *Amsterdam* van Maandag 8 Junij zijn de verhandelde fondsen tot de volgende prijzen omgezet:
Werkel. Schuld 2½ Ct. 55, ⅝, ⅝, ⅝; Kansbill. *f* 25½; Perpet. 5 pCt. 41¼, 42; Fr. Uitgest. 16½; Contes 32; Id. Coup. 18, 17⅞.

Met Hooge Toestemming

zal A. BAEVERS, in *de Groote Fontein*, geven *BAL*, op Donderdag den 11den Junij. Ieder Heer met of zonder Dame, zal verpligt zijn een Kaartje te nemen tegen *f* 1,20 cents, waarvoor mee een Flesch Wijn zal bekomen.

Het BAL zal aanvang nemen des avonds ten 9 ure.

De Ondergeteekende verwittigt het geëerde publiek dat hij alhier gearriveerd is met zijn geheim Hoogaarsch Hulpmiddel tot uitroeijing van het afschuwelijk ongedierte bekend onder den naam van WAND- of WEEGLUIZEN. Hij vleit zich dat hij nog alleen bezitter is van dat geheim, en dat nog niemand het geheim van zijn Hongaarsch Hulpmiddel heeft kunnen doorgronden of uitvinden, tum zulke verderfelijke insekten te verdrijven, zonder een onaangename locht bij te brengen. Hij biedt het geëerde publiek der stad Breda en omstreken zijne dienaren aan, onder voorwaarde van eene stipte geheimhouding en prompte bediening. Hij is dagelijks te spreken of te vinden bij J. LIMBURG, in het Logement *de Stad Middelburg*, op den Haagdijk, Lett. C. n°. 147, te Breda.

B. G. GOUDHOOREN van 's Gravenhage.

PUBLIEKE VERKOOPING

HEERLIJKHEID *BURGST*.

KAREL HENDRIK BODE, Openbaar Notaris, residerende te Princenhage, zal, ten verzoeke van Mevrouw de Douairiere MAHUYS VAN BURGST, in de maand Augustus 1835, (dag, uur en plaats nader te bepalen en te annonceren) recht bij Percelen en daarna bij Combinatie publiek aan de meestbiedenden veilen en verkoopen:

De HEERLIJKHEID *BURGST*, met dezelfs regten van Tiend, Jagt, welke zich veel verder dan de daarbij behoorende Landerijen uitstrekt, Vischerij, Chijnsen en een gedeelte Tienden, voor de afschaffing der Leenen in plaats gesteld. Gelegen onder de Gemeente Princenhage, Baronnie van Breda, Provincie Noord-Braband, een uur van de Stad, bestaande in:

Een voor veertig jaren geheel uit den grond nieuw opgebouwd HEEREN-HUIS, voorzien van een zeer spatieuse Vestibule, vier Beneden-, zes Boven-Kamers en vier Kabinetjes gestukadoord en behangen, een goede ruime Keuken met Pompen, grooté Kelders, twee Dienstboden-Kamers, Zolders ten alle verders Commoditeiten, met twee Koetsen, waarin zich bevinden Tuinmans Woning, Billard-Kamer, Waschhuis, Koetshuis, Stal voor zes Paarden en Hooizolders.

Twee TUINEN voorzien van Rieten Heiding, waarin en tegen welke Heining rijk geplant allerhande soorten van fijne Vruchtboomen en Wijngaarden.

Een Vijver, Laan, Dreven en Bogaarden, beplant met Schaarhout en zeshonderd Eiken-, Beuken- en andere opgaande Boomen.

Twee zeer groote BOEREN-HOFSTEDEN met derzelver Gebouwen, Aangehoorigheden en daartoe gebruikt wordende Zaai-, Wei-, Hooi-Landen en Moer- of Turfvelden.

Alles te zamen groot 165 Bunders, 21 Roeden en 6 Ellen.

De HEEREN-HUIZINGE kan alle Dingsdagen, en de LANDERIJEN kunnen alle dag bezigtigd en opgehouden worden.

De Koeper kan, des verkiezende, over een aanmerkelijke som tegen een jaarlijksche interest à 5 ten honderd bij behoorlijk hypotheek met de Verkoopers convenieren.

Nadere renseignementen in te winnen ten Kantore van bovengenoemden Notaris.

VOLKSGENEESKUNDE

OF EENVOUDIGE

MIDDELEN EN RAADGEVINGEN

TEGEN DE

KWALEN EN KRANKHEDEN DER MENSCHEN.

NAAR DEN TWEEDEN DRUK, UIT HET HOOGDUITSCH VAN

D. J. F. OSIANDER,

HOOGLEERAAR IN DE GENEESKUNDE AAN DE AKADEMIE TE GÖTTINGEN.

Te Leeuwarden bij L. SCHIERBEEK *en overal alom te bekomen.*

DE PRIJS IS INGENAAID *f* 2.00 EN IN BAKTON *f* 2.20.

Een zeer nuttig Huisboek, onmisbaar voor elken Huisvader, in zonderheid voor Landlieden en belangrijk voor Geneeskundigen, vooral voor Heelmeesters ten platten lande.

Voorts is nog bij bovengemelden *Uitgever* gedrukt en verzonden:

Quia en Quatenus. Problema der 19de Eeuw.

Antwoord op een Brief, à 20 Cents.

Bij **BROESE & COMP.** te *Breda*, *zijn de volgende* MEDISCHE *en* CHIRURGISCHE WERKEN *verkrijgbaar:*

Averill, (*C.*) beknopte Handleiding voor de Operative Heelkunde, bevattende de voornaamste Operatien, zoo als zij door de beroemdste Heelkundigen van PARIJS worden verrigt, vrij vertaald en met vele bijvoegsels en aanmerkingen vermeerderd door *G. J. van Even*. Met eene koperen plaat. kl. 8vo. 1829. . . . . *f* 2,80.

Chelius, (*M. J.*) Leerboek der Heelkunde, naar de 4de Uitgave vertaald en vermeerderd door *G. J. Pool*, Med. Doct. 4 Deelen in 8 Stukken kompleet. 2de Druk. gr. 8vo. 1834 en 1835. . » 19,20.

Even, (*G. J. van*) Beknopte Handleiding tot de Leer der Verbanden, naar *Luttens*, *Stark* en anderen. Met 6 uitslaande platen. kl. 8vo. 1830. . . . . » 2,—.

Hartman, (*Ph. C.*) Ziekteleer of Algemeene Ziektekunde in het Nederduitsch overgezet door *M. J. Rhijnhout*. (Drie deelen, compleet 1ste Deel Nosologie, 2de Deel Symptomatologie, 3de Deel Aetiologie.) gr. 8vo. 1827—1829. . . . . » 5,90.

Hoeven, (*J. van der*) Hoogleeraar aan de Leidsche Hoogeschool. Handboek der Dierkunde, of Grondbeginsels der Natuurlijke Geschiedenis van het Dierenrijk. Twee Deelen in 4 Stukken, met een Atlas met 20 platen, gr. 8vo. 1827—1835. compleet. . » 15,—.

Johnson, (*J.*) De Invloed der Keerkrings-Luchtstreken op Europesche Gestellen, eene Verhandeling over de onder de Europeanen voorkomende Ziekten in beide gewesten, naar de 3de Uitgave uit het Engelsch vertaald, en met Aantuchtingen voorzien door *L. M. Duma*, 2 Deelen in 8vo. 1824—1826. . . . . » 9,40.

1ste Deel, bevattende den Ziektestaat van Oost-Indien, benevens een Aanhangsel over de Cholera Morbus. gr. 8vo. 1824. . . » 4,80.

2de Deel, Ziekten der West-Indien, Middellandsche Zee en Westkust van Africa, benevens eene Algemeene Hygiene. gr. 8vo. 1826. . . . . » 3,60.

Moll, (*A.*) Handboek tot de leer der teekenen van Gezondheid en Ziekte (Semiologia Medica), 3 Deelen met Aanhangsel, gr. 8vo., 2de Druk. 1826. . . . . » 13,—.

Mest, (*G. F.*) Encyclopedisch Woordenboek der Practische Genees-, Heel- en Verloskunde. Naar de beste Bronnen en eigene ondervinding, in verband met andere praktische Genees- en Heelkundigen, bewerkt. In 12 stukken kompleet. Met kleine letter compres gedrukt. Eerste Deel, Eerste Stuk gr. 8vo. 1835. . . . . » 2,40.

Mulder, (*J.*) Nagelatene Werken of Overzigt van de voornaamste gevallen, welke in het Heel- en Vroedkundig Academisch Ziekenhuis te Groningen zijn waargenomen, met een levensbericht voorafgegaan door deszelfs zoon *C. Mulder*, met platen, gr. 8vo. 1824. . » 2,80.

Richerand, (*A.*) Nieuwe Grondbeginselen der Natuurkunde van den Mensch (*Physiologie*). Naar de 9de Uitgave uit het Fransch vertaald door *A. van Bipeoum*. Twee Deelen. *Derde zeer vermeerderde Druk is ter persse.* . . . . . » 8,90.

Stark, (*J. C.*) Leerboek der Heelkundige Verbanden. Uit het Hoogduitsch vrij vertaald, verbeterd en aanmerkelijk vermeerderd door *A. van der Hout*. 3 Deelen met 42 platen. 1818. . . . » 9,80.

Sueur, (*F.*) De Venerische Ziekte in alle hare Verschijnselen, Uitwerkselen, Aard en Geneeswijze volledig behandeld. Uit het Fransch vertaald en met Aanmerkingen vermeerderd door *C. Kerrijn Stuart*, M. D. 2 Deelen. gr. 8vo. 1820. . . . . 8,40.

Voimar, (*Jacob*) Apotheca Vademecum, of Uitgezogte Kunstwoorden der Apothekerskunst, in eene Alphabetische orde, vervuld door *C. Mulder*, Hoogleeraar te Franeker. Eerste Deel en Tweede Deel Eerste en Tweede Gedeelte. 1826—1835. gr. 8vo. . . . » 11,40.

Water, (*J. A. van de*) Beknopt doch zoo veel mogelijk volledig Handboek voor de Leer der Geneesmiddelen. (Materia medica.) Tweede verbeterde en vermeerderde Uitgaaf door *M. Wenbrugge*, M. D., Lijfarts van Z. D. H. de regerende Vorst van Bentheim en Steinfurth, Badarts te Bentheim en Lid van onderscheidene geleerde Genootschappen. gr. 8vo. 1834. . . . . » 4,80.

Mag zijn bij Bovengemelden de volgende Fransche Regtsgeleerde Werken voorhanden, als:

Proudhon, Traité du Domaine public ou de la distinction des Biens, considérés principalement par rapport au Domaine public; in-8°. tome 1er . . . . . *f* 3,80.

Bilhard, Traité des Référés, tant en matière civile, qu'en matière de commerce, nouvelle édition, augmentée de la Jurisprudence de Belgique. 1 vol. in-8°. . . . . *f* 3,50.

E. de Chabrol Chameane, Dictionnaire de Législation Usuelle, contenant les notions du droit civil, commercial, criminel et administratif; avec toutes les formules des actes et contrats, et le tarif du droit d'enregistrement de chacun d'eux; in-8°. Six livraisons sont en vente, chaque livraison à . . . . . 25 Cents.

F. Ad. P. Garnier, Traité des Actions Possessoires; nouvelle édition, mise en rapport par des notes avec la législation et la jurisprudence belges. 1 volume in-8°. . . . . *f* 1,80.

Table Générale alphabétique et raisonnée des matières contenues dans le Répertoire de Jurisprudence et dans le Recueil alphabétique des Questions de droit de *M. Merlin*, par *L. Rondonneau*, nouvelle édition, faite spécialement pour la présente édition, augmentée de la refonte de tous les suppléments et d'une table chronologique des lois et des arrêts cités dans l'ouvrage, par *J. Barth*; l'ouvrage sera complet en 9 livraisons; chaque livraison à *f* 1,40. Les six premières livraisons sont en vente.

Poncet, Traité des Jugemens, précédé du traité des actions; nouvelle édition, augmentée de la Jurisprudence de Belgique. 1 vol. in-8°. *f* 3,80.

Te BREDA, bij ELCISE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.